

GANODERMA RESINACEUM ALS PARASIET VAN DE BEUK

H.A. van der Aa

Ferd. Huycklaan 37
Baarn

Een aantal recente vondsten van *Ganoderma resinaceum* Boud. apud Pat. op beuken in verschillende Baarnse lanen, zijn voor mij aanleiding om nog eens de aandacht voor deze soort te vragen. Enkele jaren geleden maakte de Cock Buning (1974) in dit tijdschrift gewag van enkele vondsten van *G. resinaceum* in Nederland. Hij besprak het verschil met *G. lucidum*, de Lakzwam, en merkte, in navolging van Steyaert (1972), op dat de meer of mindere mate van spore-ornamentatie het enige verschilpunt was dat altijd opgaat. Tenslotte konstateert hij dat de soort in Nederland uiterst zeldzaam moet zijn, gezien het feit dat er maar twee zekere vondsten (Boekelo en Langbroek) allebei op *Quercus*, geregistreerd zijn.

Om met de laatste opmerking van de Cock Buning te beginnen: zoals al uit de aanhef van dit artikel blijkt, is de soort in Baarn de laatste jaren een aantal malen opgedoken, in alle mij bekende gevallen aan de basis van niet zeer oude beuken die als laanbomen fungeerden. Een eerste geval deed zich voor bij een ogenschijnlijk gezonde, betrekkelijk jonge boom aan de van Heemstralaan, die in de zomer van 1974 aan de basis getooid bleek met enkele vruchtlichamen. Deze werden door verschillende Baarnse mycologen gefotografeerd, alvorens in het najaar twee konsoles werden verzameld voor herbariumdoeleinden. Een jaar later werden aan dezelfde boom nieuwe konsoles gevormd. De betrokken boom was dat jaar duidelijk minder gezond dan de andere bomen in hetzelfde rijtje: de kroon was minder dicht en de bladeren vertoonden eerder herfstkleuren om tenslotte ook eerder af te vallen. In 1976 kwamen er in het voorjaar nog wel bladeren aan de boom, maar die verdroogden al in de zomer waarna de boom van gemeentewege werd verwijderd.

In 1977 bleek vanaf juli een heel wat oudere, niet meer zo gezond ogende beuk aan de Javalaan, schuin tegenover het Fytopathologisch laboratorium, te zijn aangetast door dezelfde soort. De hele zomer door tooiden een aantal fraaie konsoles de stambasis totdat zij in september voor herbariumdoeleinden en ter bestudering op een van onze werkgroepavonden werden verzameld, overigens nadat mij was gebleken dat de dienst beplantingen van plan was de vruchtlichamen te verwijderen. De afzonderlijke konsoles waren ongeveer 20-25 cm in diameter, terwijl het pronkstuk een

diameter van 50 cm had. Het bestond uit een aantal met elkaar vergroeide hoeden. De bovenkant was door de overmaat van sporen wat dof bruin gekleurd maar na enig spoelwerk toonde hij zijn fraaie glanzend roodbruine uiterlijk en de lichtere, aan jongere hoeden geelachtige rand. Naast geheel zittende exemplaren waren er nog enkele kleinere vruchtlichamen die iets gesteeld waren. Bij het ter perse gaan van dit *Coolia*-nummer staat de boom nog overeind en is ook nog niet helemaal ter ziele, maar hij is - letterlijk - al door de gemeente getekend om spoedig voor de bijl te gaan.

Terzelfder tijd, ook vanaf juli/augustus 1977, bleken nog twee tamelijk ver uit elkaar staande beuken aan de Vondellaan te zijn aangetast. Ook hier betrof het beuken van middelbare leeftijd, nog redelijk in het blad en met vruchtlichamen aan de stambasis.

Tijdens de werkgroepavond van 5 september konden wij het beschikbare materiaal uitvoerig bestuderen en vergelijken met herbarium materiaal van *Ganoderma lucidum*. Beide soorten hebben een korst met zgn. hymeniderm structuur, een kenmerk dat vooral goed te zien is aan niet te oude vruchtlichamen, niet te ver van het aanhechtingspunt. De cellen zijn ter plaatse min of meer knots- of cilindervormig en regelmatig gerangschikt als bij een hymenium. Bij de algemene soorten als *G. applanatum* en *G. adspersum* is deze structuur niet aanwezig of veel minder regelmatig.

Naar Domanski & al. (1973) verschilt *G. lucidum* duidelijk van *G. resinaceum* door de zijdelingse steel en het gezondeerd zijn van de hoed. Steyaert (1972) heeft echter aangetoond dat deze kenmerken in veel gevallen niet voldoen maar vond in het vele door hem onderzochte materiaal een konstant verschil in sporeornamentatie bij beide soorten. Bij *G. resinaceum* zijn de stekels op het endoperidium tamelijk fijn en regelmatig verspreid, zodanig dat vroegere auteurs deze sporen soms als glad opgeven. *G. lucidum* heeft veel grovere stekels die bovendien minder dicht en regelmatig verspreid voorkomen. Naar de Cock Buning terecht opmerkt moet men sporen van beide soorten naast elkaar zien om dit kenmerk te kunnen hanteren. Wij gebruikten ter vergelijking een exemplaar dat o.a. wegens zijn lange steel als *G. lucidum* in het CBS herbarium was beland en waren spoedig overtuigd van de bruikbaarheid van dit kenmerk.

Tenslotte nog een opmerking over de waardplantkeuze van de Baarnse vondsten. Tot nu toe was de soort in Nederland waarschijnlijk alleen op eik gevonden. Blijkens de literatuur is dat ook elders in Europa de voornaamste waardplant. Maar zowel Steyaert (1922) als Domanski (1973) noemen een aantal andere loofbomen als mogelijke, zij het zeldzame waardplanten en Domanski noemt daaronder ook *Fagus*. Over de vraag of de soort op

kan treden als primaire parasiet geven de Baarnse vondsten geen uitsluitel. Wel is het duidelijk dat *Ganoderma resinaceum* kan optreden aan bomen die nog geen andere uiterlijke symptomen vertonen, zoals bij de eerst vermelde vondst uit 1974 het geval was. De andere genoemde vondsten betreffen bomen die door andere oorzaken al minder gezond waren: zonnebrand na het weggakken van naburige bomen en de droogte in 1975 en 1976.

Het lijkt me onwaarschijnlijk dat het plotseling op verschillende plaatsen optreden van een als zo zeldzaam te boek staande soort een exclusief Baarnse aangelegenheid zou zijn. Op veel plaatsen staan de beuken er de laatste jaren slechter bij dan ooit te voren en de Baarnse beuken volgen wat dat betreft de landelijke trend. Of *Ganoderma resinaceum* elders ook in deze mate de kop opsteekt is mij echter niet bekend.

Summary:

Ganoderma resinaceum Boud. apud Pat. was found on at least four beeches in lanes in the village Baarn. The fungus is compared with *G. lucidum*. Although living trees are affected the fungus can be considered weakly parasitic.

Literatuur:

- Cock Buning, Tj. de (1974) - *Ganoderma resinaceum*. Coolia 17: 103-104.
- Domanski, S, Orlos, H & Skirgiello (1973) - Fungi, Polyporaceae II (pileatae), Mucronoporaceae II (pileatae); Engl. translating, U.S. Department of Agriculture and the National Science Foundation, Washington.
- Steyaert, R.L. (1972) - Species of *Ganoderma* and related genera mainly of the Bogor and Leiden herbaria. Persoonia 7: 55-118.

=====